

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Rámec správy a riadenia spoločností EÚ“

[KOM(2011) 164 v konečnom znení]

(2012/C 24/21)

Spravodajkyňa: **Milena ANGELOVA**Pomocný spravodajca: **Denis MEYNENT**

Európska komisia sa 5. apríla 2011 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zelenú knihu – Rámec správy a riadenia spoločností EÚ“

KOM(2011) 164 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. októbra 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 475. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2011 (schôdza z 27. októbra) prijal 168 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta zámer zelenej knihy Európskej komisie, avšak dôrazne odporúča⁽¹⁾ dôkladnejšie a jednoznačnejšie definovanie správy a riadenia spoločností.

1.2 Zelená kniha kladie skutočne dôležité otázky. Pri odpovedaní na ne sa bude EHSV vždy odvolávať na desať zásad dobrej správy a riadenia spoločností, ktoré sú uvedené v bode 2.14. Výbor zároveň vyzýva Komisiu, aby prijala primerané opatrenia s cieľom zabezpečiť, že všetky spoločnosti budú dodržiavať tieto zásady, ako aj v praxi zavedené pravidlá uvedené v bode 2.15.

1.3 Avšak vzhľadom na veľkú rôznorodosť vnútroštátnych modelov správy a riadenia spoločností, ktoré sú uvedené v bode 2.4, považuje EHSV za mimoriadne zložitú najst pre ne jedno univerzálne riešenie. Osobitné črty legislatívy, tradícií, spôsobov podnikania a vzorcov správania akcionárov sa medzi jednotlivými členskými štátmi líšia, a preto je veľmi náročné vypracovať spoľahlivý legislatívny rámec na úrovni EÚ.

1.4 Hoci podľa názoru EHSV odpovede na väčšinu otázok v zelenej knihe poskytujú vnútroštátne kódexy správy a riadenia spoločností, neznamena to však, že nie je potrebný zásah legislatívy EÚ v pôsobnosti a rozsahu vymedzenom v zelenej knihe s cieľom zlepšiť správu a riadenie spoločností v Európskej únii a optimalizovať právne predpisy a nezáväzné normy.

1.5 EHSV však vyzýva Komisiu, aby bola opatrná pri rozhodovaní o regulačných iniciatívach. V tomto zmysle dôrazne odporúča uskutočniť dôkladné posúdenie vplyvu, a to ešte pred vypracovaním akýchkoľvek právnych predpisov.

1.6 EHSV zdôrazňuje, že ak chce Komisia nájsť primerané odpovede na otázky č. 16 až 25, mala by zrealizovať a zverejniť podrobnú štúdiu o najnovšom vývoji situácie a trendoch, pokiaľ ide o druhy akcionárov, štruktúru a relatívny význam držaných akcií.

2. Úvod

2.1 EHSV víta komplexnú iniciatívu Komisie zameranú na zlepšenie správy a riadenia spoločností, o ktorých sa zmieňuje množstvo dokumentov a ktorá je ústredným prvkom reformného programu Komisie⁽²⁾. Toto stanovisko predkladá a ďalej rozvíja postoj EHSV k doterajším dokumentom Európskej komisie⁽³⁾ v tejto oblasti.

2.2 Cieľom zelenej knihy je zlepšenie správy a riadenia spoločností v Európskej únii, a to optimalizáciou systému právnych predpisov a nezáväzných právnych predpisov (tzv. *soft law*). Kladie 25 otázok, ktoré sú rozdelené do troch častí a týkajú sa zloženia a práce správnej rady, úlohy akcionárov a uplatňovania prístupu „dodržiavaj alebo vysvetli“, o ktorý sa opiera rámec správy a riadenia spoločností EÚ.

⁽²⁾ Spolu s dvomi zelenými knihami – KOM(2010) 284 v konečnom znení a KOM(2011) 164 v konečnom znení – Komisia zverejnila celý rad dokumentov týkajúcich sa správy a riadenia spoločností [napríklad KOM(2010) 561 v konečnom znení, KOM(2010) 579 v konečnom znení]. Tejto téme sa venuje aj hlavná legislatívna iniciatíva Komisie – Na ceste k Aktu o jednotnom trhu [KOM(2010) 608 v konečnom znení].

⁽³⁾ Stanoviská EHSV na tému „Správa a riadenie spoločností vo finančných inštitúciách“, „Audítorská politika“, „Rámec EÚ pre krízové riadenie vo finančnom sektore“.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 13.

2.3 Pri odpovedaní na otázky uvedené v zelenej knihe sa EHSV vyjadruje k najvyššiemu riadiacemu orgánu spoločnosti, či už ide o správnu radu alebo dozornú radu. V skutočnosti by mala Komisia vo väčšej miere brať do úvahy osobitné črty jednoúrovňových a dvojúrovňových systémov. Tým, že sa tejto otázke vyhla, pričom stručne (a nesprávne⁽⁴⁾) načrtla rozdiel medzi správnu a dozornou radou, nevzala Komisia na vedomie rôznorodosť systémov, ktoré v súčasnosti v Európe fungujú.

2.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby zohľadnila rozdiely medzi jednotlivými existujúcimi systémami správy a riadenia spoločností.

2.4.1 Pre britský systém správy a riadenia spoločností je typický špecifický koncept „hodnoty pre akcionárov“ (*shareholder value*), pričom dôležitú úlohu pri financovaní spoločností a ich vonkajšej kontrole zohráva trh cenných papierov. Podniky mávajú jednoúrovňovú správnu radu a zvyčajne veľmi nízku úroveň koncentrácie vlastníctva.

2.4.2 Naproti tomu v tzv. „germánskom modeli“ správy a riadenia spoločností sa spoločnosť chápe ako partnerstvo medzi rôznymi stranami, ktorých „záujem“ spočíva v činnosti daného podniku. Okrem maximalizácie hodnoty pre akcionárov sa podniky zameriavajú na širšiu kombináciu strategických cieľov. V otázke navyšovania kapitálu sú pre podniky oveľa dôležitejšie bankové úvery ako kapitálové trhy. Banky veľmi často disponujú rozsiahlym vlastným kapitálom, poskytujú finančné služby a poradenstvo a zastupujú akcionárov v riadiacich orgánoch spoločností. Vonkajší trh na kontrolu podnikov takmer neexistuje, a to z dôvodu vlastníctva veľkých objemov akcií a vzájomného vlastníctva akcií. Rozhodovanie riadiacich orgánov sa posilňuje prostredníctvom priameho vplyvu akcionárov v dvojúrovňovom systéme, kde sú okrem akcionárov zastúpené aj zainteresované strany⁽⁵⁾.

2.4.3 Medzi týmito dvoma extrémami, avšak bližšie k druhému z uvedených, sa nachádza latinský model správy a riadenia spoločností. Má podobné črty ako oba predchádzajúce modely, ale odlišuje sa tým, že dôležitú úlohu zohráva štátne a rodinné vlastníctvo. Po páde komunistického režimu a počas prechodu na trhové hospodárstvo sa začal v nových členských štátoch EÚ v strednej a východnej Európe vytvárať nový model. Tento model nie je homogénny: niektoré štáty tohto regiónu kladú dôraz na hodnotu pre akcionárov, zatiaľ čo iné pripomínajú skôr kontinentálne modely zamerané na zainteresované strany⁽⁶⁾. Spoločným špecifickým znakom je

relatívne veľký vlastnícky podiel zamestnancov v podnikoch vďaka privatizácii, pričom kapitálové trhy sú pomerne slabo rozvinuté.

2.5 EHSV víta cieľ zelenej knihy, avšak upozorňuje, že definícia správy a riadenia spoločností, ktorú uvádza Komisia, nie je komplexná. Výbor zastáva názor, že by mala byť doplnená a navrhuje dôraznejšie a všeobecnejšie poňatie⁽⁷⁾. EHSV predovšetkým nalieha na Komisiu, aby mala na pamäti, že hlavným cieľom správy a riadenia spoločností je zabezpečiť ich ďalšiu existenciu a udržateľnú prosperitu. V záujme dosiahnutia tohto cieľa je správna rada povinná plniť primerané očakávania akcionárov na základe primeraného uspokojenia zainteresovaných strán – spotrebiteľov, partnerov, zmluvných partnerov, dodávateľov a zamestnancov⁽⁸⁾.

2.6 EHSV vyzýva Komisiu, aby dôkladne preštudovala a posúdila nové druhy akcionárov a ich relatívny význam, pokiaľ ide o akcie, ktoré na kapitálovom trhu EÚ vlastní, keďže tradičné kontinentálne modely riadenia a správy spoločností prešli od polovice deväťdesiatych rokov dramatickou zmenou. V súvislosti s obnovujúcou sa dereguláciou a globalizáciou finančných trhov sú finančné inštitúcie v celej Európe čoraz viac ovplyvňované celosvetovými konkurenčnými tlakmi⁽⁹⁾. Veľké súkromné banky a najväčšie a najvýznamnejšie spoločnosti sa odklonili od úzkeho vzťahu medzi bankami a podnikmi. Súbežne s procesom rozpadania sa systému vzťahov bánk sa zvyšuje význam akciových trhov z hľadiska financovania podnikov. Zostávajúca konkurencia na produktových trhoch podnecuje európske podniky, aby si udržali dostatočnú veľkosť a vplyv na trhu, najmä prostredníctvom stratégií vonkajšieho rastu a výmen za kmeňové akcie⁽¹⁰⁾. Dôležitým aspektom je čoraz výraznejšia prítomnosť zahraničných inštitucionálnych investorov (hlavne britských a amerických) na európskych trhoch s cennými papiermi, napríklad v rámci dôchodkových, podielových a hedgeových fondov. Takíto investori sú zanietenými zástancami maximalizácie hodnoty pre akcionárov a vyvíjajú ďalší tlak na tradičné modely správy a riadenia spoločností v celej Európe, aby sa dôraz kladený na záujmy zainteresovaných strán presunul na krátkodobé záujmy akcionárov.

2.7 EHSV súhlasí s Komisiou, ktorá sa kriticky stavia ku škodám spôsobeným zameraním sa na krátkodobé zmýšľanie a nadmerným riskovaním. Ide o dve dôležité súčasti modelu správy a riadenia spoločností, ktorý sa za posledných dvadsať rokov postupne rozšíril. Výbor zastáva názor, že podniky by sa prostredníctvom udržateľných politických opatrení mali snažiť o pridanie dlhodobej hodnoty. To si v mnohých prípadoch vyžaduje priebežnú úpravu momentálne platného rámca správy a riadenia spoločností.

⁽⁴⁾ „Termín ‚správna rada‘ používaný v tejto zelenej knihe v podstate odkazuje na úlohu dohľadu, ktorú vykonávajú členovia správnej rady“, s. 5. Ak dozorné rady skutočne plnia dozornú úlohu, potom správne rady môžu plniť riadiacu úlohu, a to podieľaním sa na strategickom rozhodovaní (fúzie/akvizície, predaj/kúpa spoločností).

⁽⁵⁾ Pozri: J. Weimer a J. Pape, *A Taxonomy of Systems of Corporate Governance, Theory Papers in Corporate Governance*, Vol 7(2), apríl 1999, Blackwell Publishers.

⁽⁶⁾ See: A. Pozri: Vliegthart, *Transnational actors and the converging corporate governance regulation in ECE, Central and East European International Studies Association (CEEISA)*, 2006.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽⁸⁾ Tamtiež, bod 2.4.

⁽⁹⁾ Pozri: J. Fichtner, *Activist hedge funds and the erosion of Rhenish capitalism: The impact of impatient capital*, Working Paper Series Number 17 CCGES/CCEAE 2009.

⁽¹⁰⁾ Pozri: M. Goyer, *Varieties of Institutional Investors and National Models of Capitalism: The Transformation of Corporate Governance in France and Germany*. POLITICS & SOCIETY, Vol. 34, n° 3, september 2006, s. 399 – 430.

2.8 EHSV súhlasí s tým, že je potrebné posilniť úlohu správy a riadenia spoločností so zreteľom na plánovanie opatrení „na zaistenie udržateľného rastu a vybudovanie silnejšieho medzinárodného finančného systému.“⁽¹¹⁾ Dodržiavanie zásad dobrej správy a riadenia spoločností je pre podniky nepochybne prínosné, pretože im umožňuje účinnejšie riadiť obchodné postupy a riziká a dosahovať ciele, a zároveň prispieva k zlepšovaniu celkového blahobytu v EÚ. Takáto politika pomáha spotrebiteľom získavať nešpekulatívne produkty založené na spravodlivom obchode a relevantných informáciách. Rozšírenie zásad správy a riadenia spoločností pomocou systému právnych predpisov a nezáväzných právnych predpisov (tzv. *soft law*) na nekótované spoločnosti je proces, ktorý treba propagovať a podporovať.

2.9 EHSV by chcel zdôrazniť sociálnu funkciu podnikov v inkluzívnej spoločnosti, ako aj toho, aby si ich správa a riadenie osvojili a uplatňovali zásadu sociálnej zodpovednosti.

2.10 EHSV si všima, že v istých modeloch správy a riadenia spoločností sú zástupcovia pracovníkov členmi správnej rady a priamo prispievajú k správe a riadeniu spoločnosti. Zapájanie zamestnancov do činnosti spoločnosti uľahčujú okrem týchto opatrení aj zamestnanecké rady a ďalšie participatívne modely. EHSV navrhuje, aby boli tieto postrehy zahrnuté do konečného dokumentu Európskej komisie.

2.11 Kótované spoločnosti sa môžu líšiť svojou veľkosťou (či už ide o kapitál, zisk alebo počet zamestnancov); ide o škálu od obrovských medzinárodných spoločností až po najmenšie mikropodniky a malé a stredné podniky. Hlavná pozornosť sa v rámci diskusií o správe a riadení spoločností venuje väčším podnikom, a to pre ich hospodársky a sociálny dosah, bez ohľadu na to, či sú úspešné alebo zlyhávajú. Vhodné opatrenia v oblasti správy a riadenia spoločností by mali byť prispôbené vlastnostiam a potrebám malých a stredných podnikov. To je nutné vzhľadom na ich obmedzené zdroje, a to najmä administratívne a ľudské.

2.12 EHSV vyzýva Komisiu, aby pri plánovaní zmien v súbore opatrení týkajúcich sa správy a riadenia spoločností uskutočnila dôkladné posúdenie vplyvu, a to z hľadiska požadovaných výdavkov, ľudských zdrojov a právnych reforiem, aby jej budúci návrh bol realistický⁽¹²⁾. Najvhodnejším spôsobom, ako dosiahnuť tento cieľ, je zohľadniť veľkosť, štruktúru a význam spoločností, ako aj hospodársku situáciu medzinárodných skupín.

2.13 Návrh Komisie musí vo svojej konečnej verzii umožniť, aby kótované (a v prípade rozšírenia aj nekótované) spoločnosti mohli účinne vykonávať svoju činnosť a aby boli aj naďalej konkurencieschopné, vďaka čomu by nebol ohrozený hospodársky rast ani vytváranie pracovných miest⁽¹³⁾.

2.14 EHSV vyzýva Komisiu, aby vo svojich budúcich legislatívnych návrhoch uviedla do rovnováhy právne predpisy a nezáväzné právne predpisy (tzv. *soft law*), vrátane odporúčaní a kódexov správy a riadenia spoločností. Výbor však pevne verí, že v záujme dosiahnutia vysokej kvality správy a riadenia spoločností by mali všetky kódexy vychádzať z nasledujúcich zásad:

2.14.1 Hlavným cieľom správy a riadenia spoločností je zabezpečiť udržanie existencie a prosperitu spoločnosti.

2.14.2 Riadiace orgány spoločnosti by mali konať v jej najlepšom záujme, a to v súlade s očakávaniami akcionárov, s ktorými sa musí zaobchádzať rovnako. Riadiace orgány spoločnosti by mali udržiavať aktívny dialóg so zainteresovanými stranami, aby mohli splniť ich očakávania pokiaľ ide o zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti spoločnosti a vytváranie bohatstva a pracovných miest.

2.14.3 Riadiace orgány spoločnosti by mali byť zodpovedné za celkovú výkonnosť spoločnosti, vrátane strategického vedenia, hlavných činností, riadenia rizík, podnikového plánovania, efektívneho monitorovania riadenia spoločnosti a podávania správ.

2.14.4 Členstvo v riadiacich orgánoch spoločnosti by malo byť koncipované tak, aby vyhovovalo potrebe komplexných odborných poznatkov, a to v závislosti od konkrétneho odvetvia, ako aj rozsahu a miesta podnikania. Tieto orgány by mali byť aj primerane vyvážené, pokiaľ ide o právomoci, rodové zastúpenie, výkonných a nevýkonných členov a rôznorodosť záujmov medzi nimi, aby sa zabezpečila širšia perspektíva spoločnosti.

2.14.5 Členovia riadiacich orgánov by mali byť schopní efektívne plniť svoje záväzky týkajúce sa výkonu ich povinností a mali by im venovať dostatok času a úsilia. Ich rozhodnutia by sa mali opierať o presné, relevantné a aktuálne informácie.

2.14.6 Predstavenstvo musí podnik riadiť v jeho najlepšom záujme a brať pritom ohľad na vlastníkov resp. akcionárov, zamestnancov aj verejný záujem. Rozhodnutia sa preto musia prijímať na základe správnych, relevantných a aktuálnych informácií. Skutočná nezávislosť týchto členov by sa mala zaručiť obmedzením počtu za sebou nasledujúcich mandátov, ktoré môžu zastávať.

2.14.7 Spoločnosti by mali zaviesť transparentnú politiku odmeňovania, ktorú by museli schváliť akcionári. Odmeňovanie členov správnej rady by malo zohľadňovať rozsah ich pracovných úloh a povinností, dosahovanie cieľov podniku a jeho ekonomickú situáciu a vyžaduje si súhlas akcionárov.

⁽¹¹⁾ Komuniké ministrov financií skupiny G 20 a guvernérov centrálnych bánk, 5. septembra 2009.

⁽¹²⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 101.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 13.

2.14.8 Spoločnosti by mali dôsledne a načas zverejňovať všetky materiály, ktoré sa ich týkajú. Mali by motivovať akcionárov, aby sa zúčastňovali na valných zasadnutiach a aby boli prístupní dialógu o otázkach správy a riadenia spoločnosti s ostatnými akcionármi a zainteresovanými stranami.

2.14.9 Spoločnosti by sa mali snažiť uplatňovať osvedčené postupy svojej správy a riadenia, ktoré sú uvedené v príslušných vnútroštátnych kódexoch správy a riadenia spoločností odrážajúcich osobitné črty miestneho hospodárskeho rozvoja a legislatívy.

2.15 EHSV podporuje tieto v praxi zavedené pravidlá správy a riadenia spoločností týkajúce sa činnosti správnej rady, ktoré by mali byť začlenené do kódexov správy a riadenia spoločností:

2.15.1 Funkcie predsedu správnej rady a najvyššieho výkonného činiteľa spoločnosti by mali byť podľa monistickej štruktúry správy a riadenia spoločností oddelené.

2.15.2 Mal by existovať formálny, prísny a transparentný postup menovania nových členov správnej rady.

2.15.3 Všetci členovia by mali byť schopní venovať dostatok času spoločnosti, aby účinne plnili svoje povinnosti.

2.15.4 Všetci členovia by mali byť zaškolení pri menovaní do správnej rady a mali by pravidelne aktualizovať a obnovovať svoje zručnosti a znalosti.

2.15.5 Správna rada by mala každoročne vykonať formálne a prísne hodnotenie svojej činnosti a činnosti svojich výborov a jednotlivých členov.

2.15.6 Politika odmeňovania riadiacich pracovníkov by sa mala vypracovať formálnym a transparentným postupom.

3. Otázky

3.1 Úvod

Otázka č. 1: Mala by sa v opatreniach týkajúcich sa správy a riadenia kótovaných spoločností EÚ zohľadňovať veľkosť kótovaných spoločností? Ako? Mal by sa zriadiť diferencovaný a proporcionálny režim pre malé a stredné kótované spoločnosti? Ak áno, existujú v tejto oblasti vhodné vymedzenia alebo prahové hodnoty? Ak áno, odpovedzte na uvedené otázky a navrhňte spôsoby ich prípadného prispôsobenia pre MSP.

Na regulovaných európskych trhoch sa obchoduje s cennými papiermi rôznych spoločností. Každá spoločnosť má svoje vlastné charakteristické črty, stanovené úrovňou hospodárskeho rozvoja a jurisdikciou jednotlivých členských štátov. Správu a riadenie spoločností ovplyvňuje ich veľkosť, štruktúra a obchodný model. Avšak vzhľadom na legitímny záujem a zapojenie rôznych zainteresovaných strán do všetkých druhov podnikov by sa zásady správy a riadenia spoločností uvedené v bode 2.13 mali vzťahovať na všetky kótované spoločnosti.

Zásady riadenia a správy spoločností jednotlivých členských štátov predstavujú v tejto súvislosti dobrý základ a zároveň aj účinný mechanizmus na monitorovanie a kontrolu výkonnosti spoločností (ktorú má zvyčajne na starosti trhový regulátor). EHSV zastáva názor, že pre kótované malé a stredné podniky, ktoré nie sú obchodované v najvyšších segmentoch regulovaných trhov, by mal byť zavedený diferencovaný a proporcionálny režim.

Otázka č. 2: Mali by byť na úrovni EÚ prijaté nejaké opatrenia týkajúce sa správy a riadenia nekótovaných spoločností? Mala by sa EÚ sústreďovať na podporovanie vypracovania a uplatňovania dobrovoľných kódexov pre nekótované spoločnosti?

V každom členskom štáte existuje veľké množstvo významných nekótovaných spoločností. EHSV uznáva, že môžu byť pre spoločnosť rovnako významné ako kótované podniky. Avšak opatrenia v oblasti správy a riadenia pre nekótované spoločnosti na úrovni EÚ nie sú momentálne nevyhnutné, pretože kritické prvky ich správy a riadenia by malo vyriešiť vnútroštátne právo o obchodných spoločnostiach. Komisia by mala zdôrazniť a podporiť vypracovanie a uplatňovanie dobrovoľných kódexov na vnútroštátnej úrovni pre nekótované podniky, najmä tie, ktoré majú podstatný význam pre spoločnosť, predovšetkým podniky, ktorých vlastníkom je štát alebo obec⁽¹⁴⁾, či podniky s výrazným vplyvom na trhu.

3.2 Správna rada

Otázka č. 3: Mala by sa EÚ usilovať zaistiť, aby boli funkcie a povinnosti predsedu správnej rady a najvyššieho výkonného činiteľa jednoznačne oddelené?

EHSV podporuje oddelenie funkcií a povinností predsedu správnej rady a najvyššieho výkonného činiteľa, pretože to zabezpečí efektívnejšiu organizáciu správnej rady, vytvorí lepší systém kontroly a predíde sa tak koncentrácii moci. Domnieva sa však, že rozhodnutie, či sa tieto funkcie a povinnosti oddelia alebo nie, prináleží spoločnosti (akcionárom a správnej rade) a nepodporuje európsku právnu úpravu, podľa ktorej by bolo takého oddelenie povinné. Konečné rozhodnutie by však malo byť ponechané v právomoci nezávislej politiky správy a riadenia spoločnosti, pretože existujú malé spoločnosti, ktorých správnu radu tvorí minimálny počet osôb. Dôrazne odporúčame, aby na úrovni EÚ takéto oddelenie existovalo.

3.2.1 Zloženie správnej rady

Otázka č. 4: Mal by sa v náborovej politike bližšie špecifikovať profil členov správnej rady vrátane predsedu s cieľom zaistiť, aby mali vhodnú odbornú kvalifikáciu a aby správna rada bola primerane rôznorodá? Ak áno, ako by sa to dalo najlepšie dosiahnuť a na akej úrovni správy a riadenia, t. j. na vnútroštátnej úrovni, na úrovni EÚ alebo na medzinárodnej úrovni?

⁽¹⁴⁾ OECD vypracovala medzinárodnú normu, ktorá má verejným správny orgánom pomôcť zlepšiť spôsob, akým vykonávajú svoje povinnosti a práva vlastníka. Pozri: Usmernenia OECD pre správu a riadenie štátnych podnikov, OECD 2005.

Je žiaduce, aby bola v zložení správnej rady zabezpečená primeraná rovnováha medzi skúsenosťami, odbornosťou, kompetenciami a rôznorodosťou jej členov, najmä na to, aby sa predišlo slepému nasledovaniu a aby sa podnietil prílev nových myšlienok. Pri tomto úsilí by mohlo byť zohľadnené širšie zastúpenie zahraničných členov, rodové vyváženie a zastúpenie zamestnancov. Vo svojej odpovedi na podobnú otázku uvedenú v *Zelenej knihe – Správa a riadenie spoločností vo finančných inštitúciách a politiky odmeňovania* ⁽¹⁵⁾ už EHSV vyjadril svoj názor, ktorý aj naďalej zastáva, že pri vytváraní správnej rady je vhodné urobiť analýzu kompetencií a skúseností potrebných na výkon konkrétnej funkcie a že by mal byť preto prijatý kandidát, ktorý daným požiadavkám vyhovuje najlepšie. Je dôležité, aby správnu radu tvorili členovia, ktorí sú bezúhonní, kompetentní a zanietení, a je na spoločnosti, aby rozhodla o týchto kvalifikáciách.

Otázka č. 5: Malo by sa od kótovaných spoločností požadovať, aby zverejnili, či majú politiku rôznorodosti, a ak áno, aby opísali jej ciele a hlavnú náplň a zároveň pravidelne podávali správy o pokroku?

Kódexy správy a riadenia spoločností odporúčajú alebo požadujú zverejňovanie informácií založené na zásade „odroziť alebo vysvetliť“. Zverejňovanie uplatňovania politiky rôznorodosti by malo byť „povinné“ pre spoločnosti, ktoré takéto kódexy prijali alebo k nim pristúpili. Pre ostatné spoločnosti by sa informovanie o uplatňovaní politiky rôznorodosti malo podporovať ako jedna z ich výhod, pokiaľ ide o používanie zásady transparentnosti a informovanosti v praxi.

Otázka č. 6: Mali by byť kótované spoločnosti povinné zaistiť lepšiu rodovú vyváženosť v správnych radách? Ak áno, ako?

EHSV si všimá pozitívnu skutočnosť, že sa nepochybne posilnila úloha žien vo fungovaní spoločností a v spoločenskom živote v EÚ, a to vďaka ich vyrovnanejšiemu zastúpeniu vo všetkých oblastiach v súlade s európskym systémom hodnôt ⁽¹⁶⁾. V tejto súvislosti sa odvolávame na „Stratégiu pre rovnosť medzi mužmi a ženami na roky 2010 – 2015“ ⁽¹⁷⁾, na iniciatívu „Ženy v správnej rade“, ktorú začala členka Komisie Viviane Reding ⁽¹⁸⁾, a na nelegislatívne uznesenie o ženách a riadení podnikov, ktoré prijal Európsky parlament 6. júla 2011 ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽¹⁶⁾ Pozri články 2 a 3 ods. 3 Lisabonskej zmluvy a Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010, s. 17.

⁽¹⁷⁾ http://www.equalities.gov.uk/pdf/EN_document_travail%5Bmain%5D.pdf.

⁽¹⁸⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/reding/womenpledge/index_en.htm.

⁽¹⁹⁾ Pozri aj nelegislatívne uznesenie o ženách a riadení podnikov, ktoré prijal Európsky parlament 6. júla 2011: <http://www.europarl.europa.eu/oel/file.jsp?id=5862452¬iceType=null&language=en>, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&mode=XML&reference=A7-2011-0210&language=SK>.

EHSV uznáva, že účasť žien v rozhodovacom procese je stále nedostatočná. Rodová vyváženosť by mohla priniesť iné perspektívy a treba ju podporovať. Ženy musia mať prístup ku všetkým pozíciám, na ktoré majú potrebné skúsenosti, zručnosti a kvalifikačné predpoklady. Obsadenie správnej rady by v prvom rade malo byť, samozrejme, skôr otázkou kompetencií než pohlavia, a mali by byť stanovené kľúčové kritériá na to, aby sa zabezpečilo menovanie členov rady s optimálnou kombináciou vzdelania, odbornosti, skúseností, znalostí a zručností, vďaka ktorej by mohli čo najlepšie prispievať k dosahovaniu cieľov spoločnosti a uspokojovať primerané očakávania akcionárov a ďalších zainteresovaných strán.

3.2.2 Požiadavky týkajúce sa dostupnosti a času

Otázka č. 7: Domnievate sa, že by sa na úrovni EÚ malo zaviesť opatrenie obmedzujúce počet mandátov, ktoré môže vykonávať nevykonný člen správnej rady? Ak áno, ako by sa malo formulovať?

Počet mandátov, ktoré môže súčasne vykonávať nevykonný člen správnej rady, by mal byť v zásade obmedzený, avšak nie je ľahké ľubovoľne stanoviť presné číslo. Podľa názoru EHSV sa musí nájsť primeraná rovnováha, avšak tak, aby členovia rady mohli náležite vykonávať svoje povinnosti a mali dostatok času na preštudovanie prípadov, účasť na schôdzach alebo v odborných výboroch, odborné školenia a kontrolu, najmä pokiaľ ide o účtovníctvo podniku atď. V každom prípade by členovia rady mali mať dostatok času na výkon požadovanej funkcie v prípade akéhokoľvek mandátu.

3.2.3 Hodnotenie činnosti správnej rady

Otázka č. 8: Mali by sa kótované spoločnosti povzbudzovať k tomu, aby pravidelne vykonávali vonkajšie hodnotenie (napríklad každé tri roky)? Ak áno, ako by sa to dalo dosiahnuť?

Mali by sa podporovať osvedčené postupy správy a riadenia spoločností a taktiež by sa mali vytvoriť a uplatňovať mechanizmy na lepšie informovanie investorov, akcionárov, spotrebiteľov, zamestnancov a iných zainteresovaných strán a spoločností ako celku o kritériách hodnotenia správy a riadenia spoločností. Vhodným krokom týmto smerom by mohlo byť podnietenie stanovenia burzových indexov a nezávislých ratingov osvedčených postupov správy a riadenia. V prípade potreby by mohli predsedovia alebo dozorné rady zadať vypracovanie externého hodnotenia alebo si vyžiadať od výborov pre audit osobitné správy pre vnútornú potrebu. To sa považuje za osvedčený postup, ktorý by sa mohol rozšíriť na nekótované spoločnosti, ktorým je venovaná otázka č. 2.

3.2.4 Odmeňovanie členov správnej rady

Otázka č. 9: Malo by byť zverejňovanie politiky odmeňovania, výročná správa o odmeňovaní (správa o tom, ako sa politika odmeňovania vykonávala v minulom roku) a individuálne odmeny vykonaných a nevykonaných členov správnej rady povinné?

EHSV sa domnieva, že akcionári, potenciálni investori a všetky zainteresované strany musia mať k dispozícii dostatočné a presné informácie o motivačnom systéme riadiacich orgánov a vysokého manažmentu spoločnosti a jeho štruktúre, a najmä o politike odmeňovania v danom podniku⁽²⁰⁾ (pozri bod 2.13.7). Výbor je preto presvedčený o tom, že každá spoločnosť by mala zverejňovať jasné a ľahko zrozumiteľné vyhlásenie o svojej politike odmeňovania, ktoré by obsahovalo predovšetkým informácie stanovené v článku 5 odporúčania 2009/384/ES z 30. apríla 2009⁽²¹⁾.

Otázka č. 10: Malo by byť povinné, aby o politike odmeňovania a správach o odmeňovaní hlasovali akcionári?

EHSV tento návrh podporuje, pretože akcionári musia byť informovaní a zároveň by mali mať právo prijímať budúcu politiku a dostávať správy týkajúce sa odmeňovania. Návrh predložený akcionárom na valnom zasadnutí však musí byť vopred prerokovaný a schválený celou správnu radou, v súlade s novými postupmi, ktoré boli zavedené v Nemecku na základe zákona z roku 2009 o primeranosti platov členov správnych rád.

3.2.5 Riadenie rizík

Otázka č. 11: Súhlasíte s tým, že správna rada by mala schváliť a prevziať zodpovednosť za spoločnosť, pokiaľ ide o jej ochotu riskovať, a zmysluplne o tom podávať správy akcionárom? Mali by tieto opatrenia o zverejňovaní zahŕňať aj kľúčové spoločenské riziká?

EHSV by chcel upozorniť na skutočnosť, že včasné podávanie správ o rizikách prispieva k posilneniu dôvery medzi riadiacimi orgánmi spoločnosti a zainteresovanými stranami. Kódexy správ a riadenia spoločností v súčasnosti odporúčajú zavádzanie a zachovávanie stabilných systémov riadenia rizík. Spoločnosti, ktoré tieto kódexy dodržiavajú, musia uviesť, ako tieto systémy fungujú a s akými ťažkosťami sa v tomto ohľade stretávajú.

Musia sa v plnej miere zohľadniť sociálne a spoločenské riziká, avšak nielen v otázke vnútorných systémov riadenia rizík a ich kontroly, ale aj pri informovaní o nich, a to v súlade s odporúčaniami OECD⁽²²⁾. Inými slovami, správna a dozorná rada by mala nielen schvaľovať a kontrolovať ochotu spoločnosti riskovať (z finančného, sociálneho a environmentálneho hľadiska), ale tiež zmysluplne o tom podávať správy akcionárom, zamestnancom a ich zástupcom, ako aj ďalším zainteresovaným stranám v súlade s mechanizmami zverejňovania informácií stanovenými v kódexoch.

Otázka č. 12: Súhlasíte s tým, že správna rada by mala zaistiť, aby opatrenia týkajúce sa riadenia rizík spoločnosti boli účinné a primerané rizikovému profilu spoločnosti?

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 84, 17.3.2011, s. 13.

⁽²¹⁾ Ú. v. EÚ L 120, 15.5.2009, s. 22.

⁽²²⁾ „Rámec správy a riadenia spoločnosti od jej riadiacich orgánov požaduje alebo ich podnecuje k tomu, aby zohľadňovali záujmy zainteresovaných strán a v súvislosti s dôležitými otázkami verejne informovali o spôsobe, akým v tejto súvislosti postupujú.“, OECD, 2006, *Methodology for assessing the implementation of the OECD principles of corporate governance*, s. 112.

Áno. Kde existujú pravidlá, tam sú a musia byť riadiace orgány spoločnosti zodpovedné za zabezpečenie účinnosti a primeranosti riadenia rizík vzhľadom na rizikový profil spoločnosti. Správna rada je preto zodpovedná za účinné mechanizmy riadenia rizík aj za ďalšie prvky obchodnej stratégie spoločnosti. Vo svojich správach musia členovia správnej rady poskytovať informácie o obchodných aktivitách a všetkých súvisiacich rizikách. Tento bod podporujú zásady, ktoré prijala organizácia *EuropeanIssuers* v súvislosti s fungovaním systémov riadenia rizík a auditu⁽²³⁾.

3.3 Akcionári

3.3.1 Krátkodobá vízia kapitálových trhov

Otázka č. 13: Uvedte prosím, ktoré platné právne predpisy EÚ môžu podľa Vášho názoru prispieť k neprimeranej krátkodobej vízii medzi investormi a navrhnite, ako by sa tieto predpisy mohli zmeniť, aby sa zabránilo takémuto správaniu.

Príchod nových investorov ako hedgeových fondov a vplyv motivačnej štruktúry správcov aktív značne zmenili kapitálové trhy. Súčasná európska regulácia v oblasti fúzií a akvizícií nebráni nežiaducim ponukám na prevzatie spoločnosti, ktorých jediným cieľom je krátkodobé zvýšenie cien akcií na úkor dlhodobej pridanej hodnoty pre akcionárov a zúčastnené strany. Mala by sa preto primerane zmeniť.

EHSV sa domnieva, že zverejňovanie informácií by bolo účinnejšie, keby prebiehalo ako obojsmerný proces. Keďže na kótované spoločnosti v EÚ sa vzťahuje množstvo právnych požiadaviek, ktoré ich zaväzujú k tomu, aby včas zverejňovali akékoľvek predpísané, cenovo citlivé alebo interné informácie, mohlo by byť užitočné, keby sa tieto povinné požiadavky na zverejňovanie informácií o investičných politikách vzťahovali aj na inštitucionálnych investorov. To by spoločnosti, do ktorej sa investuje, prinieslo výhody, ako napríklad predvídateľnosť v prípade potenciálneho navýšenia kapitálu, väčšiu transparentnosť a možnosť, aby kótované spoločnosti vytvárali dlhodobú politiku vzťahov s investorom.

EHSV navrhuje, aby Komisia zrevidovala účtovné pravidlá, ktoré majú zabezpečiť solventnosť dôchodkových fondov, aby bolo možné odhadnúť prípadné problémy. Z rovnakého dôvodu by mohol byť zrevidovaný aj krátky cyklus požiadaviek na finančné výkazníctvo.

3.3.2 Zastupovanie tretej strany medzi inštitucionálnymi investormi a správcami aktív

Otázka č. 14: Existujú opatrenia, ktoré by sa mali prijať a ak áno, ktoré, pokiaľ ide o stimulačné štruktúry a hodnotenie výsledkov správcov aktív, ktorí riadia portfóliá dlhodobých inštitucionálnych investorov?

⁽²³⁾ *EuropeanIssuers* je zastrešujúca organizácia združení emitentov, pozri: http://www.europeanissuers.eu/_mdb/position/200_Towards_Common_Principles_for_ICRM_European_Companies_final_100127.pdf

Áno, mali by sa zverejňovať informácie o štruktúre stimulov, a najmä politike odmeňovania správcov portfólia dlhodobých inštitucionálnych investorov. EHSV vyzýva Komisiu, aby prijala opatrenia na to, aby bolo možné vyhnúť sa konfliktom záujmov v procese správy aktív a zároveň zabrániť transakciám, ak sa nezohľadní najlepší záujem klienta.

Otázka č. 15: Malo by sa v predpisoch EÚ presadzovať, aby inštitucionálni investori účinnejšie monitorovali správcov aktív vzhľadom na stratégie, náklady, obchodovanie a mieru zapojenia správcov aktív do spoločností, do ktorých sa investuje? Ak áno, ako?

EHSV považuje za potrebné, aby sa na spoločnosti, do ktorých sa investuje, vzťahovali prísnejšie požiadavky. To by sa dalo uskutočniť tak, že by správcovia aktív zverejňovali informácie o svojej politike voči spoločnostiam, do ktorých sa investuje. Otázky súvisiace so stratégiami a výdavkami sú vo väčšine prípadov vyriešené na úrovni zmlúv, aj pokiaľ ide o postupy zverejňovania informácií.

3.3.3 Iné možné prekážky zapojenia inštitucionálnych investorov

Otázka č. 16: Mala by sa v predpisoch EÚ vyžadovať určitá nezávislosť riadiaceho orgánu správcov aktív, napríklad od jeho materskej spoločnosti, alebo sú na posilnenie zverejňovania riadenia konfliktov záujmov potrebné iné (legislatívne) opatrenia?

Áno, EHSV požaduje jasné a prísne pravidlá na úrovni EÚ, ktoré by stanovili určitý stupeň nezávislosti riadiaceho orgánu správcov aktív a vyžadovali informovanie o konfliktach záujmov a ich riešení. Správcov aktív treba navyše nabádať k tomu, aby sa zapájali do dobrovoľných iniciatív, ako je napríklad prijímanie kódexov správy a riadenia spoločností a zverejňovanie informácií, ktoré presahujú rámec minima vopred stanoveného právnymi predpismi.

Otázka č. 17: Aký by bol najlepší spôsob pre EÚ na uľahčenie spolupráce akcionárov?

EHSV odporúča, aby sa najprv objasnil právny rámec a určili sa spôsoby podnecovania spolupráce medzi dlhodobými investormi.

Súčasná informačná technológia a ich cenová dostupnosť znamenajú, že spolupráca medzi akcionármi prostredníctvom internetu je jednoznačne možná a veľmi efektívna. V tejto súvislosti by mohli byť zriadené špecializované fóra s určitou formou inštitucionálnej podpory, predovšetkým v spolupráci so zainteresovanými stranami a ich organizáciami.

3.3.4 Zastupujúci poradcovia

Otázka č. 18: Malo by sa v právnych predpisoch EÚ požadovať, aby boli zastupujúci poradcovia transparentnejší, napríklad pokiaľ ide o ich analytické metódy, konflikty záujmov a politiku ich riešenia a/alebo pokiaľ ide o to, či sa riadia kódexom správania? Ak áno, ako by sa to dalo najlepšie dosiahnuť?

EHSV navrhuje, aby sa stanovili nové požiadavky s cieľom zvýšiť transparentnosť služieb zastupujúcich poradcov. Musia včas informovať nielen svojich klientov, ale aj spoločnosti, o možných konfliktach záujmov pri hlasovaní alebo poskytovaní poradenských služieb o tom, ako hlasovať. Musia informovať aj o svojich politikách na predchádzanie takýmto konfliktom. Zároveň by sa malo zvážiť zriadenie náležitého mechanizmu dohľadu.

Otázka č. 19: Domnievate sa, že sú potrebné iné (legislatívne) opatrenia, napríklad obmedzenia možnosti zastupujúcich poradcov poskytovať konzultačné služby spoločnostiam, do ktorých sa investovalo?

Áno, to by neobmedzovalo renomovaných emitentov a zároveň by to pomohlo vyhnúť sa možným konfliktom záujmov. Zastupujúci poradcovia nesmú poskytovať poradenské služby spoločnostiam, pre ktoré sú zastupujúcimi poradcami svojich vlastných klientov.

3.3.5 Identifikácia akcionárov

Otázka č. 20: Myslíte si, že je potrebný technický a/alebo právny mechanizmus na úrovni EÚ, ktorý by pomohol emitentom identifikovať svojich akcionárov s cieľom uľahčiť dialóg o otázkach správy a riadenia spoločností? Ak áno, domnievate sa, že by to bolo prínosom aj pre spoluprácu medzi investormi? Uveďte prosím podrobnosti [napríklad sledovaný cieľ (ciele), uprednostňovaný nástroj, frekvenciu, mieru podrobností a rozdelenie nákladov].

EHSV upozorňuje na skutočnosť, že proces vytvárania takýchto mechanizmov by mal zohľadniť osobitné črty vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov⁽²⁴⁾. Z tohto dôvodu by bolo lepšie riešiť tento problém skôr na vnútroštátnej než na európskej úrovni. Možným opatrením by bolo odporučiť vnútroštátnym depozitárom, aby v zoznamoch akcionárov uvádzali internetovú adresu, ktorá by rozšírila možnosti komunikácie medzi emitentmi a ich akcionármi.

3.3.6 Ochrana menšinových akcionárov

Otázka č. 21: Myslíte si, že menšinoví akcionári potrebujú dodatočné práva, aby mohli účinne obhajovať svoje záujmy v spoločnostiach s ovládajúcimi alebo dominantnými akcionármi?

Nie, to nie je potrebné. Najnovšie zmeny v európskom legislatívnom rámci na ochranu práv akcionárov a uľahčenie ich účasti na valných zasadnutiach vytvorili dobrý systém, ktorý akcionárom umožňuje získavať informácie, jednoducho sa zúčastňovať na valných zasadnutiach a vykonávať všetky svoje práva. Akékoľvek zavedenie ďalších dodatočných práv by malo dôsledne udržať rovnováhu medzi záujmami menšinových a ovládajúcich akcionárov, aby sa nezablokovali postupy prijímania dôležitých rozhodnutí. Prítomnosť ovládajúcich akcionárov by mohla zaručiť dodatočnú kontrolu zloženia a činnosti správnej rady.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV o ochrane osobných údajov.

Otázka č. 22: Myslíte si, že menšinoví akcionári potrebujú väčšiu ochranu pred transakciami so spriaznenými stranami? Ak áno, aké opatrenia by sa mali prijať?

Áno, pretože transakcie so spriaznenými stranami môžu byť často zdrojom prípadného konfliktu záujmov. Mala by existovať právna úprava vzťahujúca sa na transakcie so spriaznenými stranami, ktorá by mala byť zjednotená na európskej úrovni. Musí byť jasná a zároveň dostatočne pružná, aby spoločnostiam bránila robiť zásadné chyby. Nemala by regulačným orgánom umožňovať prijímanie svojvoľných rozhodnutí v prípade nejasných a zavádzajúcich textov.

3.3.7 Vlastníctvo zamestnaneckých akcií

Otázka č. 23: Existujú opatrenia, ktoré treba prijať a ak áno, aké opatrenia by sa mali prijať na podporu vlastníctva zamestnaneckých akcií na úrovni EÚ?

Nie, EHSV si nemyslí, že je to na úrovni EÚ potrebné. V tomto štádiu úplne stačí, aby takáto možnosť v zásade existovala bez toho, aby bola povinná, a aby sa mohla využiť vtedy, keď je to vhodné.

Ako motivácia na zvýšenie nasadenia a produktivity zamestnancov a pracovníkov by sa mohla využiť ponuka vlastníctva vo forme akcií. To avšak za žiadnych okolností nemôže nahradiť existujúce odmeňovanie či obmedzovať kolektívne vyjednávanie o mzdových podmienkach a nemalo by to ani nahradiť iné formy účasti uvedené v bode 2.9. O tom by však mala rozhodovať každá spoločnosť nezávisle, pretože to nemusí byť vždy vhodné ⁽²⁵⁾.

3.4 Rámec systému „dodržiavaj alebo vysvetli“ – monitorovanie a vykonávanie kódexov správy a riadenia spoločností

Otázka č. 24: Súhlasíte s tým, aby spoločnosti, ktoré sa odchyľujú od odporúčaní kódexu správy a riadenia spoločností, museli poskytovať podrobné vysvetlenia týkajúce sa odchýlenia a opísať alternatívne riešenia, ktoré prijali?

Áno. Niekedy môžu existovať pádne dôvody na takéto odchýlenie. Ak sú vysvetlené a odôvodnené, záujmy spoločnosti sú chránené v rovnakej miere ako záujmy investorov, ktorí by boli informovaní o nutnosti takýchto odchýlok. V opačnom prípade by bola oslabená úloha týchto kódexov ako nástroja na podporu osvedčených postupov správy a riadenia spoločností.

Otázka č. 25: Súhlasíte s tým, aby monitorovacie orgány boli oprávnené kontrolovať informatívnu kvalitu vysvetlení vo vyhláseniach týkajúcich sa správy a riadenia spoločností a aby v prípade potreby požadovali od spoločností doplnenie vysvetlení? Ak áno, aká by mala byť presne ich úloha?

Áno. Je to určite informácia, ktorá je dôležitá pre zainteresované strany a investorov a ktorú treba zohľadniť pri prijímaní investičných rozhodnutí. Regulačné orgány musia mať analogicky toto právo k ostatným informáciám, ktoré zverejňujú emitenti. Okrem monitorovania a vzdelávania by vo výnimočných prípadoch (napríklad závažné spoločenské riziká) mali mať možnosť zasiahnuť. Inak by klesla dôvera vo vyhlásenia správy a riadenia spoločností a investori by rovnako ako ďalšie zainteresované strany pociťovali väčšie riziká.

V Bruseli 27. októbra 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 51, 17.2.2011, s. 1.